

ПРАВО ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ

Клименко П.В.

студентка,

*Київський національний університет
імені Тараса Шевченка*

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ЗАХИСТУ ПЕРСОНАЛЬНИХ ДАНИХ В КРАЇНАХ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ (НА ПРИКЛАДІ ФРАНЦІЇ)

Ми живемо в епоху комп'ютерних технологій та діджиталізації, і тому питання захисту персональних даних в сучасному світі є дуже важливим. Раніше наші батьки навіть не могли подумати, що сьогодні зможуть, не виходячи з дому, оплатити комунальні послуги, отримати продукти та ліки, побачити на екрані комп'ютера своїх рідних, які знаходяться в іншому місті та багато іншого. Ми залишаємо свої персональні дані просто всюди: коли отримуємо паспорт, влаштовуємось на роботу, відправляємо посилки, реєструємось на різних веб-сайтах в Інтернеті. Користуючись всіма перевагами сучасного інформаційного суспільства, ми разом з тим залишаємо в різноманітних базах даних інформацію про себе (ПІБ, адресу проживання, місце роботи, сімейний стан, стан здоров'я, відбитки пальців та ін.). Але ми навіть не замислюємось, що всі ці дані можуть бути використані проти нас та на шкоду нашим інтересам. Тому ми повинні думати зараз не лише про особисті, соціальні, політичні та економічні права людини, але й про права нового покоління – інформаційні права. Отож, спробуємо на прикладі країн Європейського Союзу, а саме Франції розкрити питання захисту персональних даних в Європі. Адже, світ не стоїть на місці і ми повинні в будь-якому разі мати змогу захистити свої права.

Питанням захисту персональних даних присвячено багато різнопланових праць як зарубіжних, так і вітчизняних дослідників. Так, серед вітчизняних варто виділити праці: А. Анісимова, І. Арістової, О. Баранова, Ю. Батурина, І. Бачила, З. Богатиренко, І. Бочкарьова, В. Брижка, О. Жуковської, Є. Захарова, В. Іванського, В. Ліпкана, А. Левенчука, А. Лушнікова, А. Минькова, Є. Муньє, А. Пазюка,

О. Сосніна, В. Степанова, Ю. Тихомирова, В. Цимбалюка, А. Чернобай, М. Швеця й ін. Окремі аспекти проблеми захисту персональних даних досліджували зарубіжні науковці: К. Беннетт, Д. Боркінг Л. Брендейс, С. Дейвіс, Р. Кларк, В. Котші, М. Кьорбі й ін.

Законодавство європейських країн у сфері захисту персональних даних починає формуватися з 80-х рр. минулого століття. Якщо ми говоримо про європейську спільноту загалом, то право на захист персональних даних є частиною прав, що захищаються статтею 8 ЄКПЛ, яка гарантує право на повагу до приватного і сімейного життя, житла та кореспонденції, а також визначає умови, за яких дозволяється обмежувати це право. Крім того Європейський Союз прийняв велику кількість директив, конвенцій, які регулюють питання, що стосуються персональних даних в країнах Європи. Це і **Конвенція** про захист осіб у зв'язку з автоматизованою обробкою персональних даних (Конвенція 108) 1981 року, **Директива 95/46/ЄС** Європейського парламенту та Ради Європи від 24 жовтня 1995 року «Про захист фізичних осіб при обробці персональних даних і про вільне переміщення таких даних», **Директива 97/66/ЄС** Європейського Парламенту і Ради «Стосовно обробки персональних даних і захисту права на невтручання в особисте життя в телекомунікаційному секторі» 1997 року, **Хартія** основних прав Європейського Союзу 2000 року (стаття 8). До цих документів приєдналась та на їх основі розробила свої національні законодавчі акти величезна кількість європейських країн, серед яких і Франція. **Зокрема у Франції був прийнятий Закон «Про інформатику, картотеку та свободи» в 1978 року.**

Отже, для початку спробуємо з'ясувати, що являють собою персональні дані. Конвенція Ради Європи про захист осіб у зв'язку з автоматизованою обробкою персональних даних 1981 р. визначає **персональні дані як**: «будь-яку інформацію, яка стосується конкретно визначеної особи або особи, що може бути конкретно визначеною» [1]. Тобто це інформація про особу, ідентичність якої відкрито встановлена або ж може бути встановлена за допомогою отримання додаткової інформації. Особа, персональні дані якої обробляються, визначається як «суб'єкт персональних даних». Ще окремо варто зазначити, що згідно Конвенції 108 захист персональних даних стосується, насамперед, захисту фізичних осіб. Попри це Договірні Сторони можуть розширювати у своєму національному законодавстві дію захисту

персональних даних на юридичних осіб, таких, як бізнес-компанії та об'єднання.

Якщо говорити про Францію, то головним актом щодо захисту персональних даних тут є **Закон «Про інформатику, картотеки та свободи» від 6 листопада 1978 р.** Вказаний Закон поширюється на процеси автоматизованого збирання, обробки, зберігання і поширення персональних даних, передбачає створення Національної комісії з інформатики (Глава II Закону 1978 р.), під контроль якої підпадає близько 120 тисяч електронних баз даних. Особи, які винні у порушенні Закону про інформатику можуть бути притягнуті до адміністративної (Декрет від 23 грудня 1981 р. № 81-1142) та кримінальної (Розділ VI Закону 1978 р.) відповідальності. **Головними елементами в системі захисту персональних даних у Франції є:**

– видача дозволу на доступ до Національного реєстру і обробку персональних даних (ст. ст. 18, 19 Закону 1978 р.), на передачу даних за кордон (ст. 24 Закону 1978 р.);

– нагляд і контроль (перевірка заяв, скарг тощо) за дотриманням вимог із захисту даних (Розділ II Закону 1978 р.), перевірка документів (ст. 21 Закону 1978 р.);

– видання розпорядження про порушення, попередження і звернення до прокуратури, оскарження неправомірних дій у суді (ст. ст. 21, 35 Закону 1978 р.);

– ведення Національного реєстру ідентифікації фізичних осіб (Декрет від 22 січня 1981 р. № 82-103), що здійснює Національний інститут статистики і економічних досліджень. До Реєстру вносять такі відомості: прізвище, ім'я, стать, дата і місце народження, дата й місце смерті, номери свідоцтв про народження та смерть, прізвище найближчого родича по чоловічій лінії для ідентифікації людей з одним прізвищем. Крім того, до Реєстру вносять номер, що надається кожній особі, позначки про зміну в цивільному стані особи, показники, що необхідні для пошуку даних [3, с. 78].

Говорячи про практику ЄСПЛ щодо Франції, здебільшого суд визнає необґрунтованими скарги осіб щодо порушення ст. 8 ЄКПЛ (в частині, що стосується персональних даних). Це наприклад, такі справи як: «Б.Б. проти Франції», «Мішо проти Франції», «Даля проти Франції». Але є такі випадки, коли права осіб щодо їх персональних даних та їх приватного життя порушуються. У справі «**Веттер проти Франції**» анонімні свідки звинуватили заявника у вбивстві. Оскільки

заявник регулярно навідувався до будинку свого друга, з дозволу слідчого судді поліція встановила там пристрої для прослуховування. На підставі записаних розмов заявника було заарештовано і притягнуто до відповідальності за вбивство. Він подав клопотання про визнання запису неприйнятним у якості доказу, стверджуючи, зокрема, що він не був передбачений законом. Для ЄСПЛ предметом спору було те, чи «відповідало закону» використання пристроїв для прослуховування. Встановлення у приватному приміщенні апаратури для таємного прослуховування явно не підпадало під дію статті 100 і наступних статей Кримінально-процесуального кодексу, оскільки ці положення стосувалися прослуховування телефонних ліній. Стаття 81 Кодексу не зазначала з розумною чіткістю обсяг чи спосіб здійснення органами влади свободи розсуду у наданні дозволу на підслуховування приватних розмов. Відповідно, заявник не скористався мінімальним ступенем захисту, право на який громадянам у демократичному суспільстві надає верховенство права. Суд дійшов висновку, що мало місце порушення статті 8 ЄКПЛ [2].

Отож, загалом законодавство Франції ефективно захищає персональні дані своїх громадян. Про це навіть свідчить одна резонансна справа, що мала місце у Франції. Це ситуація довкола заборони французьким агентством із захисту персональних даних передачі інформації, що стосувалася французьких працівників відомого автомобільного концерну, до головного офісу концерну в Італії. Але, разом з тим громадяни, дуже часто не розуміючи що таке персональні дані, де і в яких базах вони знаходяться та навіщо використовуються, подають безпідставні позови до суду. Тому, особисто я вважаю, що головним питанням у захисті персональних даних є освіченість осіб, щодо цього поняття. Адже далеко не кожен зараз розуміє де, як та навіщо використовуються їх персональні дані.

Список використаних джерел:

1. Конвенція про захист осіб у зв'язку з автоматизованою обробкою персональних даних [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_326
2. Посібник з європейського права у сфері захисту персональних даних [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://rm.coe.int/16805966a8>

3. Теремецький В. І. Застосування зарубіжного досвіду правового захисту персональних даних в Україні / В. І. Теремецький, Д. В. Цвірюк // Часопис Академії адвокатури України. Том 7. – 2014. – № 2. – С. 73–82.

4. Волосецький В. О. Іноземний досвід правового регулювання захисту персональних даних / Володимир Олегович Волосецький. // Міжнародний науковий журнал «Інтернаука». – 2016. – № 12. – С. 148–151.

Расвська В.П.

студентка,

*Національний юридичний університет
імені Ярослава Мудрого*

ЗЕМЕЛЬНА РЕФОРМА В УКРАЇНІ В КОНТЕКСТІ CASE LAW ЄВРОПЕЙСЬКОГО СУДУ З ПРАВ ЛЮДИНИ

У березні 2020 року було ухвалено новий закон, який вже у липні 2021 року відкриває ринок земель сільськогосподарського призначення. Цей крок є дуже важливим і у економічному, і у політичному аспектах для України, а також є однією з вимог МВФ для отримання підтримки економіки нашої країни.

Перші кроки на шляху до ухвалення такого закону були зроблені ще у 2011 році, коли було ухвалено законопроект «Про ринок земель», який передбачав створення Державного банку землі у 2013 році, а також містив обмеження у площі землі, яка могла передаватися у власність одній особі. Подальшого руху даного законопроекту так і не відбулось, дія мораторію на продаж земель сільськогосподарського призначення продовжилась далі.

У ніч з 30 на 31 березня Верховна Рада України з численними поправками все ж таки ухвалила даний законопроект, який наразі знаходиться на підписі у Президента України. Шлях до цього був дуже складним та довгим, мораторій існував з 1992 року. Прогнози щодо наслідків ухвалення такого закону є неоднозначними, часто навіть суперечливими, проте його було ухвалено.

Враховуючи підвищений рівень актуальності таких новел земельного законодавства України, вважаємо за необхідне дослідити судову